

מראי מקומות- זבחים ס"ג

מפתיחת דלתות ההיכל וכשרים, או דלמא גזה"כ הוא דצריך פתיחת הדלתות ממש, והניח בצ"ע. וע' במצפה איתן כאן דהביא מספר א' דהוכיח דבאמת צריך פתיחת הדלתות. אולם כ' המנחת חינוך (קמ"א, ה') דבכה"ג פשוט שכשר, כיון דבהיכל הוא (וע"ע במקדש דוד [כ"ז, ב', ד"ה והנה מצד] דהעיר דאם יכול לשחוט בהיכל, א"כ למה אמרי' דשלמים ששחטו בחוץ קודם שנפתחו דלתות ההיכל פטור משום דאינו ראוי לפנים, הרי שפיר ראוי לפנים ההיכל, וזה ק' לפי המנ"ח דס"ל דכשרים אף דלתות ההיכל נעולות).

(ה) מנין שאם הקיפו עובדי כוכבים את כל העזרה שהכהנים נכנסין לשם ואוכלין שם ק"ק, וכו'- פרש"י במנחות (ח:), דהחידוש הוא דלא אמרי' דפסול ביוצא ע"י כניסה זו להיכל. וע' בתורת הקודש (ב', ד', א') דהעיר דלכאור' דבר זה הוא לומר שיהי' פסול ביוצא בפנים מן המחיצות, אולם כ' דכן מצינו ברמב"ם מושג זה, דכ' דדם של פר העלם דבר שנכנס לקה"ק דנפסל, אלמא שיש מושג כזה דפסול יוצא אף לפנים מן המחיצות.

(ו) שאם הקיפו עובדי כוכבים וכו'- פרש"י, שהקיפו למלחמה, והיו יורים חיצים ואבני בליסטראות לתוך העזרה. והק' התורת הקודש (ב', ד', א'), הא לכאור' איכא דין דובאו פריצים וחיללוה, וא"כ לכאור' כיון שבאו פריצים וחיללוה, ממילא אין כאן עוד קדושת בהמ"ק, וממילא אסור לאכול ק"ק בכלל, ומה שייך לומר דיכולים ליכנס להיכל. וע"ש שכן לדון, האם לגבי דין זה דובאו פריצים וחיללוה, כל הבהמ"ק נחשב לדבר א', דהיינו דאם באו לחלק א' דממילא כל הבהמ"ק נתחלל, או דלמא כל מקום הוא דבר בפנ"ע, ולמשל אם הכניסו לעזרה, עדיין ההיכל בקדושתו, וכן להיפוך, ע"ש שהאריך בזה.

(ז) ואוכלין שם קדשי קדשים- ולענין קדשים קלים, כ' הרדב"ז (מעשה"ק י"א, ז')

(א) היו נקמצות בכל מקום בעזרה, ונאכלים לפנים מן הקלעים- כ' הרש"ש לעיל (נה). דמה דשינה לשונו, אע"ג דלכאור' עזרה ולפנים מן הקלעים היינו הך, היינו משום דלענין אכילה, דאפי' צדדי צדדים מותרים, שפיר נקט לשון לפנין מן הקלעים, לרבות כל מה שהוא לפנים מן הקלעים. משא"כ לגבי הקמיצה, שאינו מותר בצדי צדדין, בזה נקט התנא לשון "עזרה", דמשמעותו הוא מקום גלוי, ולמעוטי הלשכות.

(ב) ליום ולילה עד חצות- פרש"י, דנלמד מלחמי תודה. והק' השפת אמת, הא לחמי תודה לא אקרי מנחה, וגם הם קק"ל, ומנחות הם ק"ק, ואיך ילפינן מינייהו. והביא מש"כ הפיה"מ להרמב"ם דדין מנחה נלמד מחטאת, וכ' שכן כ' רש"י עצמו במנחות (יא:), וסיים דדבריו כאן צ"ע.

(ג) שלמים ששחטן בהיכל כשרים- כ' העולת שלמה דהיינו בדיעבד, אבל לכתחלה אסור לעשות כן, שהרי אסור לבוא להיכל שלא לצורך עבודה, וחייב מלקות, אבל סכ"ס שחיטתו כשרה. והעיר על מש"כ רש"י לעיל (י"ד) דלאו אורח ארעא לשחוט בהיכל, דלפי זה לכאור' הוי איסור גמור. ותי' דשם מיירי בחטאות פנימיות, דבלא"ה צריך לכנס להיכל דיתן המתנות דם, וא"כ אי"ז נחשב ביאה ריקנית. והוסיף דמה ששהה שם לחנם אין איסור, כיון דסכ"ס היתה ביאתו בהיתר. וע"ע בחזון איש (קמא ל"ה, ד') דכ' לענין אכילת קדשים בהיכל, דאי"ז נחשב ביאה ריקנית, או משום דמיירי בנכנס דרך גגין ודרך משופש, או דכיון דכניסתו היתה לשם אכילת קדשים, א"כ אי"ז נחשב ביאה ריקנית. ולכאור' יש לומר דה"ה לענין שחיטה וקמיצה בהיכל יהי' הדין כן, דכיון דנכנס לשם שחיטה או קמיצה, אי"ז נחשב ביאה ריקנית.

(ד) שלמים ששחטן בהיכל כשרים- כ' השפת אמת שיש להסתפק לענין שלמים ששחטו בהיכל קודם שנפתחו דלתות ההיכל, האם אמרי' דכיון דבפנים ההיכל הם, לא גרע זה

דמלמעלן, ניסוך היין והמים, דהיינו, דצריך להיות הניסוך ממקום גבוה, דהיינו מלמעלן.

(א) **האי תנא כוליה מזבח בצפון קאי**- ולכן ס"ל לר"א דיכול להגיש אל צד הדרום של הקרן, ובוזה נתקיים ב' המקראות. והק' **הטהרת הקודש**, למ"ד דכולי' מזבח בדרום קאי, איך מקיימין הב' פסוקים, הרי לדעתו אין פני המזבח, דהיינו דרום המזבח, אצל פתח ההיכל כלל, ואיך איך נתיישב הב' מקראות. וכ' דדוחק לומר דבאמת ס"ל כהה"א של ר"א, דיכול להגיש לאיזה צד שירצה, דהתורה אינו מקפיד על שניהם, דלא מצינו דעה שלישית בזה, וסיים בקו'.

(ב) **בכל מקום היתה כשרה וכו', מאי קאמר- הק' השפת אמת**, למה לא אמרי' דביאורו כפשוטו, דהיינו דלכתחלה מקומה על קרן מערבית דרומית, ובדיעבד כשר בכל מקום. ואין לומר דקרן מערבית דרומית מעכב, דמנ"ל שינוי לעיכובא. ולכן פי' דלשון המשנה משמע דכשרה אף לכתחלה בכל מקום, וא"כ שפיר הק' מאי קאמר.

(ג) **אלא זה הי' מקום להזאתה- כ' הלקוטי הלכות** (זבח תודה ד"ה בכל מקום) דמה דאמרי' דקרן מערבית דרומית הוא מקום ההזאה, היינו רק לכתחלה, אבל בדיעבד כשר אם היזה בכל מקום, רק שצריך להיות למטה מחוט הסיקרא. וכ"כ **השפת אמת** שהבאנו, דכ' דמהכ"ת שיהי' קרן מערבית דרומית מעכב, וא"כ בכל המזבח כשר בדיעבד. אולם ע' **בצאן קדשים**, דג"כ הק' קו' השפ"א שהבאנו לעיל, דלימא דמערבית דרומית לכתחלה, והכל בדיעבד, והוא תי' דאין לפרש כן, משום דאין הכל כשר בדיעבד, אלא אדרבה, קרן מערבית דרומית מעכב, וכ' דילפי' זה ממנחה, ובמנחה הגשה לקרן זה מעכב.

(ד) **מיצה דמה בכל מקום במזבח כשרה, שאם היזה ולא מיצה כשרה- ע' חזון איש** (י"ב, ב') דדייק מדברי רש"י (ד"ה בכל מקום), דביאור דברי הגמ' הוא דכיון דאם לא מיצה כלל אינו מעכב, גם מקומו אינו מעכב, ושפיר מקיים דינה בכל מקום (ולא דהוי כאילו לא מיצה,

דהחילוק בין קק"ל ובין ק"ק לדינא הוא דקק"ל אינו אוכל בהיכל אפי' בשעת הדחק, אבל בדיעבד אם נאכל נאכל, כיון דאין האכילה חוץ ממחיצתו. ועוד כ' דלגבי ק"ק אם נאכלו בהיכל, הרי הוא קיים מצות אכילת קדשים ונתכפרו הבעלים, משא"כ קק"ל שנאכלו בהיכל.

(ח) **ת"ל בקרש הקדשים תאכלנו- כ' הקרן אורה** דעיקר קרא בא לומר דלכתחלה יכול לעשות כן, דבדיעבד הרי פשוט הוא דיוצא מצות אכילת קדשים בהיכל (והעיר דזהו דלא דברי רש"י **במנחות** הנ"ל, דחי' הקרא הוא דאינו נפסל ביוצא), אלא דהי' מקום לומר דאין לעשות כן לכתחלה משום כבוד רבו, קמ"ל קרא דאף לכתחלה יכול לעשות כן. וא"כ, מה דנקט שלמים ששחטו, לשון בדיעבד, היינו משום דאף לכתחלה מותר לשחוט או לאכול בהיכל, אולם זהו רק כל זמן שאי"ז ביאה ריקנית, אבל אם ביאה ריקנית הוא, אסור לכתחלה לעשות כן. אבל היכא דהגוים מקיפין וכו', אז ודאי אי"ז נחשב ביאה ריקנית, דהשתא זהו צורך עבודה, ויכול לכתחלה לשחוט ולאכול בתוך ההיכל.

(ט) **בקדש הקדשים תאכלנו- ע' באבן עזרא** (על פסוק זה, במדבר י"ח, י') דכ' דקדש הקדשים היינו האהל מועד. אבל הרמב"ן שם כ' דהי' ראוי שיאמר דיכולים לאכול אף לפני ולפנים, כמשמעות הכתוב, אבל לא הזכיר כן באימה, אף דהדין באמת כן הוא (וע"ע בר' בחיי שם, דכ' לדבר פשוט דודאי אין אכילה ושתי' בקה"ק).

(י) **ומלמעלן, ניסוך היין והמים- פרש"י**, ששם היו שיתין, ואי אפשר לנסך כי אם שם. וע' **בעמק ברכה** (ניסוך המים, ב') שהביא דדברי הרמב"ם (מעשה"ק ב') אינו כן, אלא ס"ל דמנסך על גבי היסוד, וכבר השיג עליו הראב"ד שם, דהא ספל של יין הי' על קרן מערבית דרומית. וביאר העמק ברכה, דס"ל להרמב"ם דלא היו שיתין על גבי המזבח, אלא על היסוד, אלא דס"ל להרמב"ם דאף דהניסוך הוא להיסוד, מ"מ הי' צריך הניסוך שיהי' ממקום גבוה, וזהו דשנינו במתני'

ומה בכך שהרי מיצה אינו מעכב, אלא
דשפיר קיים מצות מיצוי, וסברא הוא דכיון
דאינו מעכב כלל, דגם לקיים מצות מיצוי אין
מקומו מעכב).